

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Právo na secesi (separatismus). Srovnávací
studie Skotska a Katalánska**

Václav Mička

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Právo na secesi (separatismus). Srovnávací
studie Skotska a Katalánska**

Václav Mička

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Přemysl Rosůlek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Rád bych poděkoval vedoucímu své bakalářské práce doc. PhDr. Přemyslu Rosůlkovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	PŘEDSTAVENÍ TEORIÍ SECESE	2
	2.1 Vysvětlení termínů secese a sebeurčení	2
	2.1.1 Sebeurčení	2
	2.1.2 Secese	3
	2.2 Hlavní koncepty teorie secese	5
	2.2.1 Remediální právo na secesi	6
	2.2.2 Teorie primárního práva na secesi	8
	2.2.2.1 Teorie národní sebeurčení	9
	2.2.2.2 Plebiscitní teorie	21
3	APLIKACE TEORIÍ SECESE	28
	3.1 Srovnávací studie Skotska a Katalánska	28
	3.1.1 Příklad Katalánska	30
	3.1.2 Příklad Skotska	38
4	ZÁVĚR	45
5	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	47
6	RESUMÉ	50
7	PŘÍLOHY	51

1 ÚVOD

V posledních několika letech můžeme zaznamenat probíhající secesionistické tenze uvnitř států. V našem konkrétním případě se budeme zabývat příklady Skotska a Katalánska, respektive Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a Španělského království. V obou zemích dlouhodobě vytvářejí zmíněné teritoriální celky snahu o odloučení, secesi od svého mateřského státu.

V teoretické části nejdříve popíšeme pojmy secese a sebeurčení, abychom mohli s těmito termíny dále pracovat. Poté se budeme věnovat konkrétním teoriím secese. Každá teorie bude zastoupena jejími hlavními představiteli, jakými jsou například Allen Buchanan, Daniel Philpott nebo David Miller. Vysvětlené teorie by nám měly pomoci určit, zda v konkrétních případech má národ nebo skupina právo na secesi. Budeme se věnovat i tomu, zda má skupina usilující o secesi právo na dané území.

V praktické části budeme aplikovat vysvětlené teorie na případy Skotska a Katalánska. Vybereme si relevantní kritéria, která vybereme z jednotlivých teorií a budeme je aplikovat na konkrétních příkladech. Výsledkem by mělo být zjištění, zda má Skotsko a Katalánsko podle jednotlivých teorií právo na secesi.

Hlavním cílem práce je tedy vysvětlení teorií secese a jejich následná aplikace na konkrétní příklady ve Španělsku a Spojeném království. V naší práci se pokusíme odpovědět na následující výzkumné otázky. Má Katalánsko a Skotsko, podle vysvětlených teorií, právo na secesi? Jsou zmíněné teorie dostatečným vodítkem k tomu, abychom podle nich mohli rozhodovat o právu na secesi?

2 PŘEDSTAVENÍ TEORIÍ SECESE

V této teoretické části se budeme věnovat různým teoriím secese. Nejdříve je však nutné si definovat, co je secese a sebeurčení. Každá kapitola věnující se teorii secese bude obsahovat její představení, významné autory dané teorie secese a také kritéria, která musí být pro vznik práva na secesi splněna.

2.1 Vysvětlení termínů secese a sebeurčení

V této kapitole představíme pojmy secese a sebeurčení, zmíníme, v jakém kontextu byly a jsou používány. Následovat bude zasazení těchto pojmů do problematiky mezinárodních vztahů.

2.1.1 Sebeurčení

První slovo, které je potřeba si vysvětlit a které budeme v naší práci používat, je slovo sebeurčení. Sebeurčení je proces, ve kterém země určuje svou státnost/suverenitu a vytváří si vlastní vládu. Na úrovni jednotlivce můžeme říci, že jde o proces, ve kterém má jednotlivec kontrolu nad svým vlastním životem (Oxford Dictionary a).

Během 19. století až do konce první světové války bylo sebeurčení lidí vnímáno podle etnických podmínek. Lidé, kteří měli právo sebeurčení podle pařížských mírových smluv z roku 1919, představovali etnické skupiny, které byly národně mobilizovány. Vzniklo tak několik států z ruin ruské, osmanské, rakousko-uherské a německé říše.

Nicméně po konci druhé světové války je sebeurčení lidí vnímáno jako ne-etnické nebo ne-národní. Daní lidé nejsou etnickými národními skupinami, ale spíše multi-etnickým lidem, pod koloniální vládou. Zatímco sebeurčení ve wilsonovské době mělo význam politické nezávislosti etnických nebo národních společenství, tak v období po druhé světové

válce je na sebeurčení nahlíženo jako na právo většiny v politické jednotce uplatňovat sílu. Hranice byly rozděleny bez ohledu na lingvistické nebo kulturní složení státu (Moore 2003b: 136). Takový pohled na hranice v otázce sebeurčení byl dominantní během dekolonizačního období v Africe a Asii.

Podle Moorové je takový princip dělení a vzniku států vhodný ve státech, kde se vyskytuje mnoho lingvistických a etnických skupin, které ale nemají naději na samostatný stát. Už tak vhodný není ve státech, kde je jasná dominantní národní skupina. Ve státech, jako je například Tanzanie, kde existuje 120 různých etnických skupin, nemá smysl mluvit o právech menšiny, jak je tento pojem chápán v Evropě. Není zde totiž žádná menšina, která by mohla být vztažena k většině, protože každá skupina je menšina (Moore 2003b: 138-139).

2.1.2 Secese

Slovo secese je chápáno jako stažení, oddělení, povstání nebo rozkol. Římané označovali secesí dočasnou migraci plebejců (neurozených) z města, aby přinutili patricije (urozené) vyřešit křivdy, kterých se na nich dopustili. V dnešní době se slovo používá v kontextu formálního odtržení členství ve federální unii, alianci nebo odtržení od politické nebo náboženské organizace (Oxford Dictionary b).

Významní teoretikové secese Allen Buchanan a John Wood také definují slovo secese. Buchanan říká, že hlavním cílem secese je omezit jurisdikci mateřského státu tak, aby nezahrnovala danou skupinu a území. Secesionisté tak nezavrhují státní autoritu jako takovou, ale pouze autoritu nad skupinou a s ní spojeným územím. Právo na secesi skupiny/regionu zahrnuje odmítnutí územní koncepce stávajícího státu. Zmiňuje tak velký rozdíl mezi emigrací obyvatelstva, kde si určitá skupina lidí nenárokují požadavek na území (Buchanan 1991: 326-7).

Wood vysvětluje secesi na příkladu rozdílu separatismu a secese. Separatismus může být podle Wooda vyjádřen požadavky na provinční práva nebo regionální autonomii. Secesionismus je ale daleko přímější a má specifické podmínky, jelikož jde o požadavek formálního stažení od centrální politické autority členskou jednotkou, která vlastní svůj nezávislý status. Wood také zmiňuje, že se separatisté mohou přetransformovat v secesionisty a naopak (Wood 1981: 110).

Secesionismus můžeme považovat za protiklad politické integrace. Jelikož politická integrace je proces, kde jsou političtí aktéři v různých politických systémech přesvědčeni, že musí svou oddanost, očekávání a politickou autoritu přenechat novému centru. Na druhou stranu secese je příkladem politické anti-integrace, kde se jeden nebo více aktérů systému snaží vzít svou oddanost, očekávání a politickou autoritu od centra a zaměřit je na jejich vlastní centrum (Wood 1981: 111).

Koncept secese nám pomáhá odlišovat od jiných druhů sociálních konfliktů, jako jsou například protesty, rebelie nebo revoluce. Zmíněné prvky sociálních konfliktů mohou v průběhu procesu nastat, je ovšem nutné si říci, že základem secese je oddělení se od státu, ne pouhé útoky a snahy o svržení stávající autority státu (Wood 1981: 112).

Rebelové chtějí svrhnout existující stát a jeho zákony, při ničení platné vlády jednájí trestně. Secese nic takového neříká, skupina se čistě a hladce odloučí od většího státu a je stejně tak spravedlivá nebo nespravedlivá, jako byla předtím. Někdy je ovšem rebelie povolena, pokud stát neposkytuje minimální liberální spravedlnost. V tomto případě je rebelie stejně spravedlivou metodou při dosažení liberalismu jako secese (Philpott 1995: 368).

Philpott se věnuje secesi z hlediska toho, jak velká skupina musí být, aby měla na secesi právo. Philpott nevidí důvod, proč by město

nebo malý region neměl mít právo na secesi, za příklad dává Andorru, Monako, Lichtenštejnsko nebo Singapur. Nicméně sousedství a rodina už kritéria nesplňuje. Aby byla jednotka nezávislá, musí se starat o jisté funkce, které má za úkol stát. Stát musí udržovat silnice a služby, vzdělávat děti, zachovávat pořádek a poskytovat veřejné statky. Jednotlivci jsou zase případem uprchlíka a ne autonomie (Philpott 1995: 366).

2.2 Hlavní koncepty teorie secese

V této části práce si představíme základní typy teorií secese. Budeme vycházet z typologie, kterou jako první představil Allen Buchanan. Nejdříve se budeme věnovat remediálním teoriím, poté primárním teoriím, které se dále dělí na teorie národního sebeurčení a plebiscitní teorie.

Remediální teorie tvrdí, že skupina má právo na secesi pouze v případě, když trpěla nějakým bezprávím, a proto má právo na nápravu. Různé teorie určují různá bezpráví, podle kterých má skupina právo na secesi. Teorie primárního práva na secesi zase říkají, že určitá skupina lidí má právo na secesi i bez utrpeného bezprávní. Různé teorie primárního práva určují různé podmínky, podle kterých má skupina právo na secesi. Společné mají všechny teorie to, že se snaží charakterizovat skupinu/národ a zároveň říkají, za jakých podmínek právo na secesi vzniká. V následujících kapitolách si představíme zmíněné teorie v podání jejich významných zástupců.

2.2.1 Remediální právo na secesi

Remediální teorie čerpají z Johna Locka, který říká, že lidé mají právo svrhnout vládu, pouze pokud jsou porušována jejich základní lidská práva a jiná mírová řešení selhala. Právo na secesi mají občané žijící na určitém teritoriu státu, jejichž cílem není svrhnout vládu, ale pouze ukončit kontrolu vlády nad danou částí teritoria (Buchanan 1997: 35). Mezi hlavní autory této teorie patří Michel Seymour nebo Allen Buchanan, který je jedním z nevlivnějších autorů nikoliv pouze v rámci remediální teorie, ale i v rámci formování diskuze o secesi vůbec (Rosůlek 2014: 57).

Buchanan říká, že bezvýhradní právo na secesi má skupina když:

1. Je skupina obětí hrubého, systematického a dlouhodobého porušování lidských práv.
2. Došlo ke svévolné anexi suverénního státu.

Buchanan uvádí i další argumenty, u kterých ale secesi nepodporuje bezvýhradně, jedná se o:

3. Diskriminační redistribuci, ta se vyskytuje, když stát systematicky diskriminuje některé skupiny, zatímco jiné zvýhodňuje.
4. Ochrany kultury. V případě ochrany kultury Buchanan vyžaduje, aby bylo splněno dalších pět podmínek:
  - a. První podmínkou je, že ohrožení musí být reálné a výrazné.
  - b. Druhou podmínkou je, že se nenabízí možnost méně drastické formy sebeurčení než secese.
  - c. Za třetí musí ohrožená kultura splňovat minimální standardy morality.

- d. Čtvrtou podmínkou je, že secesionistická skupina nemůže usilovat o nezávislý stát, pokud by docházelo k porušování základních občanských a politických práv a pokud by z takového státu nebyla umožněna emigrace.
  - e. Pátou podmínkou je, že původní stát ani žádná třetí strana nedisponují oprávněným nárokem na území, které secesionisté požadují. Poslední podmínkou je, že děti ani potomci secesionistů nesmí být zbaveni základních práv a svobod.
5. Trvalé, vážné a nevyprovokované porušování dohod o vnitrostátní autonomii.
  6. Separatismus, který je aktem sebeobranu regionu proti rozpadajícímu se státu.
  7. Secesi ze zásady.

Podle Buchanana navíc může dojít k secesi, když je splněna alespoň jedna z následujících podmínek, nebo jak píše „speciálních práv“ (Rosůlek 2014: 65). K secesi může dojít, když stát secesi schválí. Zde dává za příklad secesi Norska od Švédska. Dále může k secesi dojít, pokud ústava státu zahrnuje možnost secese, zde dává za příklad ústavu Etiopie z roku 1993. Speciální právo může také vzniknout, pokud stát, vytvořený z původně nezávislých jednotek, implicitně nebo explicitně předpokládal, že k secesi může v průběhu let dojít (Buchanan 1997: 36).

Remediální teoretik Michel Seymour se teorii secese věnuje v článku *Secession as a Remedial Right*. Podle Seymoura jsou národy hlavním subjektem, který má právo na sebeurčení a jako jediný má právo na secesi. Národy mají obecné primární právo na sebeurčení, ale musí v případě absence způsobené nespravedlností splnit alespoň jednu podmínku. V článku hovoří o tzv. vnitřním sebeurčení, kterým myslí to, že stát má právo na ekonomický, sociální, kulturní a politický rozvoj uvnitř

multinárodního státu. Stát má tedy právo vybrat si upřednostňované konstituční, institucionální a administrativní uspořádání uvnitř státu i s absencí přechozí způsobené nespravedlnosti.

Nerespektování vnitřního sebeurčení národa způsobuje morální škodu, která může být oprávněně napravena secesí. Ne všechny národy by měly být chráněny, protože národy, které porušují práva jednotlivců, si takovou ochranu nezaslouží. Nicméně každý národ, který chrání práva jednotlivců, by měl mít právo na ochranu své vlastní kultury a identity. Seymour ale stále zůstává u remediální teorie, když říká, že národ nemá právo na secesi bez remediálního ospravedlnění. Nicméně je mírnější v tom, jak takové ospravedlnění vnímá (Seymour 2007: 8-15).

Seymour je názoru, že pokud by byly všechny multinárodní státy nuceny implementovat opatření, která by poskytla vnitřní sebeurčení pro své národy, tak by to takové státy mohlo stabilizovat. Navrhuje, že by měl existovat mezinárodní orgán, který by byl zodpovědný za implementaci opatření, která by chránila vnitřní sebeurčení lidí bez státu uvnitř nezávislého státu. Omezilo by to sice snahy státu o vybudování společného národa, ale zároveň by taková opatření měla demobilizační efekt na menšinové nacionalisty (Seymour 2007: 21).

2.2.2 Teorie primárního práva na secesi

V této části se budeme věnovat několika teoriím, které spadají pod primární právo, podle rozdělení Allena Buchanana. Tyto teorie se zabývají samotnou demokracií a možnostmi lidí vybrat si svou vládu (Moore 2003a: 5). Teorie primárního práva se dělí na teorie národního sebeurčení a na plebiscitní teorie.

2.2.2.1 Teorie národní sebeurčení

Podle teorie národního sebeurčení jsou to skupiny, ve kterých je členství definováno askriptivními charakteristikami, které mají právo na secesi i přes absenci nespravedlnosti. Nejdůležitější jsou pro tuto teorii právě nepolitické charakteristiky skupiny, které jsou základem pro právo na vlastní politickou autonomii. Co dělá skupinu národem, je fakt, že má skupina společnou kulturu, historii, jazyk a někdy společnou touhu po vytvoření své vlastní politické jednoty (Buchanan 2-3).

David Miller definuje národ jako skupinu lidí, kteří vnímají, že patří do stejné skupiny, kteří uznávají speciální závazek jeden k druhému, a kteří chtějí politickou autonomii. Národ sdílí společnou historii, vztah ke geografickému místu a kulturu, která ho odlišuje od zbytku společnosti (Miller 2003: 65). Seymour se shoduje s Millerem, když definuje národy jako zdroje kulturní odlišnosti. Národ je komplexním souborem politických, právních, vzdělávacích a kulturních institucí, které určují způsob života, zvyky a hodnoty jedinců. Stále jsou úschovnou kulturní rozlišnosti, kterou města nebo mezinárodní organizace postrádají (Seymour 2007: 8).

Teoretickou diskuzi o moraličtvi a nacionalismu zahájil David Miller, který byl následovaný Avishaiem Margalitem a Josephem Razem (Rosůlek 2014: 72). Nyní si především jejich koncepty práva na secesi představíme.

Podle Margalita a Raze existuje šest charakteristik, které dohromady mohou určit právo na sebeurčení.

1. Skupina má společná specifika a společnou kulturu, která zasahuje do různých a důležitých aspektů života. Kulturu, která definuje různé formy nebo styly života, typy aktivit, zaměstnání a vztahy. V národnostní skupině můžeme očekávat, že najdeme národní kuchyni, rozlišné architektonické styly, společný jazyk,

rozlišné literární a umělecké tradice, národní hudbu, zvyky, oblečení, ceremoniály a svátky. Nejsou sice nezbytné, ale jsou typickými příklady toho, že národností skupina má právo na sebeurčení.

2. Další charakteristika souvisí s první. Společná kultura také znamená, že lidé vyrůstající mezi členy skupiny, získají její kulturu a budou jí ovlivněni. Zvyky a návyky, které definují vztahy s cizinci a přáteli, vzorce očekávání a postoje manželů a jiných členů rodiny. To vše je ovlivněno kulturou skupiny. Tato charakteristika nezmiňuje to, že skupina musí být na stejném území. Skupina by ale měla mít společnou historii.
3. Členství ve skupině je záležitostí vzájemného uznání. Člověk může do takové skupiny patřit, pokud ostatní členové uznávají, že do skupiny patří. Členství je záležitostí neformálního uznání sounáležitosti s ostatními.
4. Charakteristikou národa by mělo být i odlišení se od společnosti, ve které žije. Národností skupina v mateřském státě by měla být jasně rozlišitelná od zbytku společnosti. V některých případech totiž členství ve skupině (národnostní menšině) není viditelné a skupiny se nevnímají podle národnostního členství.
5. Členství v národnostní skupině je záležitostí sounáležitosti, ne úspěchu. Člen by měl být právoplatným členem i bez toho aniž by v něčem vynikal. Nemusí splňovat žádné požadavky, aby byl členem. Být dobrým Irem je úspěch, ale být Irem už ne. To, že je člověk členem skupiny, záleží pouze na nedobrovolných kritériích. Člověk si nemůže vybrat, zda do skupiny patří. Do skupiny patří, protože je tím, čím je.
6. Členové skupiny nejsou součástí malých skupin, kde se všichni členové znají. Jde o anonymní skupiny, které se vzájemně uznávají podle společných obecných charakteristik. Právě díky

charakteristikám, jako jsou skupinové události, symbolické objekty, speciální slovník, mohou členové skupiny určit, kdo je součástí skupiny a kdo ne (Margalit a Raz 1990: 445-447).

Zmíněné vlastnosti skupiny na jednu stranu vybírají skupiny se vše prostupující kulturou a na druhou stranu vybírají skupiny, kde je členství důležité pro sebeidentifikaci jedince. Spojení obou podle Margalita a Raze ukazuje, že skupina je vhodným kandidátem na vlastní vládnutí. Ve zmíněných charakteristikách může jedinec nalézt kulturu, která poskytuje pevný bod pro sebeidentifikaci a sounáležitost. Margalit a Raz říkají, že cíle jedinců jsou výtvořem společnosti a produktem kultury. Rodinné vztahy, všechny jiné vztahy mezi lidmi, kariéra, volnočasové aktivity, umění, věda a další jsou výtvořem společnosti (Margalit a Raz 1990: 448-449).

Prosperita kultury je pro členy skupiny důležitá. Pokud se kultura skupiny rozpadá, nebo pokud je perzekuovaná nebo diskriminovaná, tak se možnosti členů skupiny zmenšují a stávají se méně atraktivní. Pocit vlastní identity je spjat se sounáležitostí k ekonomické skupině. Sebeúcta lidí je ovlivněna tím, jak je s jejich skupinou zacházeno. Znamená to, že sebeúcta jedince je podmíněna tím, že skupina, do které patří, je respektována a není předmětem posměchu, nenávisti, diskriminace nebo pronásledování (Margalit a Raz 1990: 450). Bez ochrany kultury a bez možnosti jisté míry autonomie by lidé mohli čelit anomii a odcizení se (Nielsen 2003: 110).

Prosperita skupiny a její sebeúcta je podpořena tím, že skupina má suverenitu nad svými vlastními záležitostmi. Suverenita umožňuje skupině vytvořit své vlastní zájmy tak, aby vedly k prosperitě skupiny. Historie perzekucí není nezbytnou nebo dostatečnou podmínkou pro právo na samostatné vládnutí. Není nezbytnou podmínkou, protože perzekuce není jediným důvodem, proč mohou skupiny bez nezávislosti trpět. Utrpení

může být výsledkem ignorování nebo lhostejností k prosperitě menšinové skupiny většinou (Margalit a Raz 1990: 450). Národ má právo na secesi, pokud je většinovým státem ohrožováno kulturní přežití národa. V demokratickém světě mají lidé právo na vlastní vládnutí, které je samotným základem demokracie (Nielsen 2003: 111-112).

Členství lidí ve skupině je důležitým aspektem jejich osobnosti a jejich blaho závisí na plném projevu tohoto členství. To zahrnuje otevřené projevení členství v komunitě a vyžaduje to vyjádření členství jednotlivce v politických aktivitách uvnitř komunity. Politické zastoupení v komunitě je důležité pro blaho jednotlivce, proto je samovláda cenná, a je nutné, aby byla skupině tato politická dimenze poskytnuta. Jednotlivec by neměl žít v prostředí, kde je za projevení svého členství zesměšňován.

Vyjádření členství zahrnuje možnost členů skupiny účastnit se politického života jejich státu a bojovat ve jménu zájmů skupiny. Takové jednání není cenné pouze pro skupinu, ale také důležité pro její politicky aktivní členy. Není důvod si myslet, že se každý musí účastnit politiky. Politika je možností, kterou si lidé mohou nebo nemusí vybrat. Ale důležitá je její dostupnost, protože její nedostupnost připravuje lidi o možnosti (Margalit a Raz 1990: 452).

Margalit a Raz nevidí nic špatného na mnohonárodnostních státech, ve kterých členové různých společenství soupeří v politické aréně o veřejné zdroje pro svá společenství. Uznávají ale, že předsudky nebo národní fanatismus mohou někdy způsobit, že sdílení politické arény není možné. To může vést k růstu napětí a perzekucím. Podle nich to může vést k dobrému důvodu pro autonomii (Margalit a Raz 1990: 454).

Právo skupiny na sebeurčení je jejím právem určit, že teritorium bude autonomní, aniž by záleželo na tom, jestli je samospráva vytvořena nebo ne. Podle Margarita a Raze tedy otázkou je kdo rozhoduje. Skupina

by podle nich neměla zvážít pouze zájmy svých členů, ale také ostatních, kterých se rozhodnutí týká. Otázkou je, zda skupina, které jde hlavně o dobro svých členů, může být zodpovědná za rozhodování o autonomii. Dá se věřit rozhodování skupiny, když půjde o konflikt zájmů mezi svými členy a mezi ostatními (Margarit a Raz 1990: 455)?

Členové skupiny rozhodují o tom, jestli je jejich prosperita ohrožena, když nebudou mít politickou nezávislost. I když se mohou jednotlivci účastnit politiky, tvar a hranice politických jednotek jsou pro ně dány. Pokud jde tedy o blaho a prosperitu jednotlivců, zdá se být rozumné, aby bylo členům skupiny svěřeno právo na určení toho, zda by skupina měla mít autonomii (Margarit a Raz 1990: 458).

Existuje ještě další možnost, jak by se dalo určit právo na sebeurčení, která by nám zároveň dala odpověď na to, kdo rozhoduje. Takovou možností je mezinárodní soudní rozhodnutí, které by vynesl mezinárodní soud nebo jiná mezinárodní instituce. Místo toho, aby skupina rozhodovala ve svůj prospěch, by nyní musela přesvědčit nestranný tribunál. Takové řešení by bylo ideální, nicméně v současnosti takový mezinárodní mechanismus neexistuje. Co může skupinám usilujícím o sebeurčení pomoci, jsou mezinárodní orgány, které mohou dohlížet alespoň na jejich lidská práva (Margarit a Raz 1990: 458).

Pokud se vrátíme k tomu, že právo by mělo patřit skupině, je otázkou, jak by o tom mělo být rozhodnuto. Podle Margarit a Raze nejde pouze o většinové hlasování, protože se zde jedná o dlouhotrvající a nezvratné rozhodnutí. Touha po státu musí být sdílena drtivou většinou, která představuje trvalé zakořeněné přesvědčení a pocity a ne pouze aktuální popularitu.

Pokud právo vztáhneme k teritoriu, je důležité, aby většina vyrovnávala své zájmy se zájmy členů jiné skupiny. Podle autorů je

důležité, aby na novém území nevznikal problém větší, než který se autonomie snažila vyřešit. Takovému riziku není možné se naprosto vyhnout (Margarit a Raz 1990: 458).

Margarit a Raz se také ptají, zda záleží na tom, jestli skupina má nějaké historické spojení s teritoriem. Pokud byla skupina neprávem vyhnána ze země, má právo na restituci, právo na sebeurčení a právo na kontrolu území je předmětem vydržení¹. Vydržení chrání zájmy aktuálních obyvatel. Mělo by zabránit požadavkům secesionistů a ochránit ty, kteří nejsou osobně zodpovědní za činy svých předků. Jejich situace by tak byla stejná jako situace skupiny, která o území usiluje (Margarit a Raz 1990: 459).

Nyní se vrátíme k otázce, zda mají národní menšiny, které chtějí politické sebeurčení, právo odtrhnout se od mateřského státu a vytvořit si stát vlastní. Pokud se menšina vidí jako jiný národ, je tento princip platný. Pokud si Quebečané nebo Katalánci, případně Skotové myslí, že mají rozdílnou národní identitu než jejich mateřské státy a chtějí kvůli tomu mít politickou nezávislost, mají na to právo (Miller 2003: 62).

Na otázku sebeurčení ale můžeme také pohlížet z druhé strany. Kanadčané, Španělé nebo Britové mají také právo na sebeurčení a právo na budoucí určení teritoria, které je historicky identifikováno jako Kanada, Španělsko nebo Velká Británie. V takovém případě jde ale spíše o sebeurčení států než národů samotných. Takové chápání ale ztrácí původní morální myšlenku, která pochází z vize skupiny lidí, kteří sdílí společnou identitu a kteří si chtějí rozhodnout o vlastní budoucnosti. Miller dělá rozdíl mezi národy a státy, národy vnímá jako skupinu lidí, kteří spadají do pravomoci daného státu (Miller 2003: 63).

---

¹ způsob nabytí vlastnického práva

Dále Miller uvádí, že v dnešních státech existuje několik typů regionů. Jedním z těchto typů jsou regiony, ve kterých má značná část populace dvojí identitu, jsou členy národní menšiny ve velkém státu. To je právě příklad Katalánska a Skotska (Miller 2003: 66).

Uznává, že existuje kulturní překrývání, životní standardy v Katalánsku jsou vyšší než ve Španělsku, Katalánci nejsou v jiných částech Španělska znevažováni a tak dále. Za takových podmínek podle Millera není problém pro Katalánce, aby se cítili být Španěly a Katalánci zároveň. Důvodem, proč toto Miller uvádí, je, že Katalánci mají kvalitativně jiný nárok na nezávislost než třeba Kurdové v Turecku.

Musíme se tedy zaměřit na skutečný obsah identit skupin, abychom mohli říci, že jedna skupina má národní identitu, která je rozdílná od skupiny druhé, ke které je politicky vztahována.

Větší skupina bude spíše poukazovat na malé rozdíly mezi nimi a menší skupinou, nebude na menší skupinu pohlížet jako na národ s rozdílnou identitou. Spíše na ně bude pohlížet jako na jim podobné, jen s rozdílným jazykem nebo vlastní lidovou kulturou. Takže i když se Quebečané vidí jako národ rozdílný od Kanady, Kanadčané spíše vidí Quebečany jako francouzsky mluvící Kanadčany. Dalšími příklady mohou být Skotové a Britové nebo Katalánci a Španělé.

Pokud mají občané menší a větší skupiny jedno občanství a byli politicky bráni za rovnocenné po dlouhou dobu, mají hodně společného. Podle Millera mají členové většinové skupiny tendenci být lhostejní vůči menší skupině, ale to podle něj neznamena, že je chybou odvolávat se na sdílenou identitu. Druhou chybou, kterou Miller uvádí, je, že když se chce secesionistická skupina odtrhnout, při rozhodování nezáleží na vnímání identity občanů většího státu (Miller 2003: 67). Stát má morálně legitimní zájem na zachování území, nesmí tak ale učinit nemorálně na úkor jiného

národa. Spravedlivý stát, který je liberální demokracií, nemůže zůstat spravedlivým, pokud se snaží zabránit národu, který usiluje o secesi, být prosperujícím a politicky organizovaným (Nielsen 2003: 117).

Právo na území není podle Millera jednoduché, jako kdyby si někdo vzal kus území a pojmenoval ho Skotskem. Pokud by to byla pravda, secesionistická skupina osidlující celistvé území by musela mít vlastnická práva, aby si mohla svůj pozemek vzít. Jak poznamenává Miller, když řekneme, že Island patří Islandčanům, nemyslíme tím, že jej vlastní jako pozemek. Myslíme tím, že mají legitimní právo vykonávat autoritu nad Islandem, určovat to, co se na ostrově stane, a také jaká práva jednotlivců na pozemek zde budou. Musíme také uvážit i právo větší skupiny, která by případným odtržením ztratila území. Nemá taková skupina minimálně stejně silné právo na dané území jako secesionistické hnutí (Miller 2003: 66)?

Lidé, kteří obydli určitá území, vytvářejí politickou komunitu. Skrze politická rozhodnutí vytvářejí zákony, práva na pozemek jednotlivců a skupin, vytvářejí fyzický vzhled teritoria. Časem má území symbolickou důležitost, jelikož na něm pochovávají mrtvé, vytvářejí svatyně nebo jiné sekulární stavby. Všechny tyto aktivity způsobují, že mají k danému území vztah, který k němu nemohou mít jiné skupiny. To jim dává právo na vykonávání politické moci na daném území. To je čistě historický argument, který lze použít proti skupině, která říká, že jejich předci danému území vládli.

Může většinová skupina Y (stávající stát) mít platné právo na kontrolu teritoria, které si nárokuje menšinová skupina X (skupina usilující o secesi)? Podle Millera záleží na tom, jak se vztah obou skupin vyvíjel historicky. Jedním příkladem může být, pokud skupina X byla vždy nechtěným poddaným skupiny Y, kterou považovali za okupační sílu. Příkladem je vztah mezi původní populací baltských států a ruskou

většinou v Sovětském svazu. Neexistuje zde žádné opravdové společenství mezi X a Y, nejsou vytvářeny žádné dobrovolné společné projekty (Miller 2003: 68).

Na druhé straně může být zase příklad, kdy skupina X, i když s jistými znaky, které ji odlišují od Y, byla a je svobodným a rovnostranným partnerem při budování společenství. Jejich nově objevený nacionalismus není výsledkem historického vykořisťování, ale kulturním vývojem. Chtějí teď mít větší kontrolu nad tím, co se stane na jejich konkrétním území. Podle Millera má stejné právo na území skupina X i Y, jelikož předci obou skupin pomohli území vytvářet a obě o něm smýšlejí jako o vlastním.

Miller říká, že v takovém případě je dobré nalézt řešení, které dá skupině X nějakou formu autonomie, která ale nebude znamenat nezávislost. Miller věří, že tento argument platí pro Skoty a Velšany v Británii a Katalánce a Basky ve Španělsku (Miller 2003: 69).

Skupina, která usiluje o secesi, by tedy měla podle Millera splnit dvě kritéria. Prvním je, že skupina, která se chce odtrhnout, by měla vytvářet národ s identitou, která je jasně odlišná od identity většího národa. Druhým kritériem je, že by skupina měla být schopná vykonávat autoritu nad územím, které chce obývat. Aplikace těchto kritérií vyžaduje soudnost a jistou míru historického pochopení.

Pokud se podíváme na reálné příklady, zjistíme, že praxe není vůbec jednoduchá, protože určitá území neobydluje pouze skupina X, ale také část skupiny Y a jiné další menšiny. Na území Y se zase vyskytuje mnoho členů skupiny X. Secese neznámá převedení národní heterogenní skupiny do jedné homogenní. Secese je vytvořením dvou různých vzorů, které nahrazují jeden heterogenní (Miller 2003: 69-70).

Některé skupiny mají nerozhodné národní identity. V roce 1982 se v Katalánsku uskutečnila anketa, ve které se 26 procent populace cítilo být Katalánci, 40 procent cítilo, že mají dvojitou katalánsko-španělskou identitu a 30 procent se cítilo být přednostně Španěly. Podobné výsledky měla anketa ve Skotsku. V takových případech je nejlepším řešením nalezení řešení v konstituční dohodě. Margaret Moorová navrhuje devoluci moci nebo asymetrický federalismus, kde budou obě strany uznány a lidé si nebudou muset vybrat tu nebo onu identitu (Moore 2003b: 152).

Teritoriální hranice by tedy měly být ustanoveny podle národního principu pouze v případech, kde je skupina mobilizována a členové sdílí stejnou národní identitu a když obě národnostní skupiny nejsou promíchány na stejném teritoriu.

Miller říká, že jednou z možností jak problém vyřešit, je jednoduše spočítat počet lidí žijících ve státu, ve kterém vytváří národnost většinu. Taková možnost jasně podporuje secesi, jelikož na daném území bude více skupiny X, než Y. Pokud by byl takový stát vytvořen, tak se ze skupiny Y stane menšina. Pozice skupiny Y, která zůstala ve státu Y, zůstává nezměněna.

Taková možnost ale nepočítá s politickou realitou secesionistických hnutí. Miller zde zvedá otázku toho, zda se nově vytvořený stát skupiny X bude chovat stejně ke skupině Y, jako když byly jedním státem. Secese může spíše zintenzivnit konflikty mezi oběma skupinami. Může tak dojít k tomu, že nově vytvořený stát bude chtít vymazat jakýkoliv vliv skupiny Y. To může vést ke kulturním represím nebo v extrémních případech k etnickým čistkám.

Nicméně je historickým faktem, že státy přicházely a odcházely. Menší národy mohou lépe prosperovat než pod záštitou velkého státu,

obzvláště pokud na to mateřský stát nedoplácí. Secese může mít své negativní efekty, na které upozorňuje Buchanan. Během secese může dojít k násilí, masivnímu porušování lidských práv a k ničení zdrojů. Nicméně nic takového se netýká liberální demokracie, kde velká část obyvatel, včetně secesionistů má liberální hodnoty. Pokud by tedy došlo k vytvoření nového státu, který by byl liberální demokracií, nemůže dojít k perzekucím nebo diskriminaci vůči nově vzniklým menšinám.

Příkladem může být například Norsko, které se odtrhlo od Švédska. Nedošlo k žádnému násilí, perzekucím nebo porušování lidských práv a rozhodně nedošlo k masivnímu ničení zdrojů. Spíše naopak, jak se situace uklidní, může opět dojít k vzájemné spolupráci. Secese má velmi dobré dopady na národ a lidi, se kterými bylo zacházeno jako s menšinou, protože nyní si mohou o svém osudu rozhodovat sami (Nielsen 2003: 113-114). Není tedy důvod se domnívat, že po případné secesi Skotska, Katalánska nebo například Quebecu by došlo k násilí, anarchii nebo porušování lidských práv. Skotsko a Británie respektive Quebec a Kanada nejsou Srbskem a Bosnou. Katalánsko a Španělsko nejsou Čečenskem a Ruskem (Nielsen 2003: 116-117).

Miller také poukazuje na to, že skupina X, která žije ve státě Y, po odtržení ztratí politický vliv, který měla předtím. Stát Y už tak nemusí například dodržovat příslib ochrany kultury skupiny X, protože skupina už není tak početná a skupina X má přeci vlastní stát, který takovou kulturu chrání. Pokud by se Quebec odtrhl od Kanady, je jen těžko představitelné, že by ve zbytku Kanady byla uchováována francouzština a francouzská kultura (Miller 2003: 70-71).

Nemůžeme jednoduše věřit ujištěním secesionistů, kteří říkají, že nebude docházet k porušování práv skupiny Y. Příklad Jugoslávie jasně ukazuje, že je velmi těžké z vnějšku kontrolovat dokonce i masivní porušování práv menšin. Miller zde poukazuje na to, že poté, co je nový

stát vytvořen a mezinárodně uznán, tak je velmi obtížné dohlížet na dodržování lidských práv menšin a případně proti takovému jednání zasáhnout (Miller 2003: 71). Nicméně to neplatí v případech, kdy jsou vzniklé státy liberálními demokraciemi, které respektují lidská práva a nezpůsobují žádnou škodu nově vzniklým menšinám (Nielsen 2003: 117).

Nyní se vrátíme k tomu, jak můžeme hodnotit spravedlnost při požadavku o secesi. Skupina X se může cítit oprávněně, když větší stát buď nereflektuje principy skupiny ve státní politice, nebo pokud jsou sdílené principy s Y implementovány diskriminačně. Zachování teritoriální integrity státu na úkor některých jeho občanů a na úkor liberálních hodnot, jakou je například sebeurčení, je nemorální. Samotné zachování teritoria je legitimní funkcí státu, nicméně pokud národ usiluje o nenásilnou secesi, měl by s ním stát zacházet jako se sobě rovným (Nielsen 2003: 117).

Proti secesi zase mluví to, že skupina X si bere část toho, co spojený stát zajišťoval pro obě skupiny. Podle Millera se princip spravedlnosti aplikuje vně komunity. Stejně jako není nespravedlivé to, že Němci mají větší průměrný příjem nebo lepší zdravotnictví než Španělé, takže kdyby se Baskové odtrhli od Španělska, nebylo by nespravedlivé, kdyby měli větší životní standardy než Španělé (Miller 2003: 74).

Podle některých autorů může být secese nespravedlivá, když nově odtržený stát má na svém území cenné zdroje, které byly vytvořeny společně s mateřským státem. Podle Millera by to neměl být takový problém, jelikož stát X může stát Y odškodnit. I když podle něho mohou být případná vyjednávání složitá. Někteří autoři ale takovou problematiku označují spíše za přechodné problémy než za něco, co by se týkalo samotné spravedlnosti secese (Miller 2003: 75).

Další podmínkou secese je to, aby nově vzniklý stát X neodebral státu Y značné množství zdrojů, bez kterého by mohla být ohrožena

samotná existence Y. Národní sebeurčení X by nemělo vést k tomu, aby Y nemohli dosáhnout svého sebeurčení. Miller říká, že bychom neměli vytvářet žádné vzorové podmínky, jelikož je třeba se na každý případ dívat jako na nový. Podle Millera je důležité, aby jak X, tak Y měli teritorium a zdroje, ze kterých může vzniknout stabilní a legitimní politické prostředí.

Při rozhodování, jestli je secese spravedlivá, se musíme podívat na to, jak rozdílné skupiny rozvíjeli své národní identity nebo jak bude zacházeno s menšinami v obou nových státech. Musíme tak v každém příkladu zjistit, zda není spravedlivější jiná forma autonomie, kterou může mateřský stát v rámci svých hranic poskytnout (Miller 2003: 75).

Raz, Margalit a Miller tedy vytvářejí následující podmínky, které musí být pro secesi splněny:

1. Existuje oprávněný nárok na teritorium
2. Existuje v daném regionu relativní homogenita
3. Existence distributivní spravedlnosti
4. Skupina usilující o secesi má společnou historii a kulturu
5. Skupina je jasně rozlišitelná od zbytku společnosti.

2.2.2.2 Plebiscitní teorie

Mezi hlavní představitele této teorie patří Harry Beran, Daniel Philpott nebo Christopher H. Wellman. Pro představení této teorie použijeme především právě jejich koncepcí a teorii doplňujeme Alanem Pattenem.

Plebiscitní teorie na rozdíl od teorie národního sebeurčení nevyžaduje, aby skupina, která usiluje o secesi, měla společnou charakteristiku. Členové skupiny ani nemusí sdílet nějaké rysy, stačí, že jejich společným cílem je mít vlastní stát. Členové skupiny mají

dobrovolné právo na rozhodování o vytvoření své vlastní politické jednotky. Nezáleží tedy na tom, jak heterogenní skupina je. Zároveň nemusí mít společné historické spojení s teritoriem, které chtějí odtrhnout. Základem těchto teorií je, že jakákoliv skupina, která většinově usiluje o secesi, má právo tak učinit (Buchanan: 3). Skupina určuje, zda je vláda, která jí vládne, spravedlivá. I Lock si cení autonomie. Říká, že spravedlivá vláda může vzniknout, pouze pokud jsou jednotlivci volní, rovnocenní a nezávislí, ne pokud vzniká vláda pod nátlakem (Philpott 1995: 368).

Plebiscitní teorie nevyžaduje demonstrování toho, že je secesní skupina obětí nespravedlnosti nebo, že má speciální požadavek na teritorium, které chtějí (Moore 2003a: 5). Jakékoliv teritoriální společenství, kde jsou si členové vědomi, že jsou členové společenství, a kteří si přejí zachovat identitu svého společenství, je skupinou s právem na sebeurčení. Ani etnikum ani objektivní vlastnosti nebo rysy by neměly být kritériem identity (Philpott 1995: 366).

Právo na secesi podle Harryho Berana vzniká, když jsou splněny následující podmínky:

1. Skupina usilující o secesi je dostatečně veliká, aby zajistila základní povinnosti nezávislého státu.
2. Skupina je připravena povolit secesi skupině, která si nepřeje žít v novém státě této skupiny.
3. Skupina uznává práva menšin, které se nemohou odtrhnout.
4. Skupina nevytváří enklávu.
5. Skupina o secesi rozhoduje na základě referenda
6. Skupina nevyžaduje území, které je kulturně, ekonomicky nebo vojensky nezbytné pro existující stát.
7. Skupina nesmí obývat území, které má disproporčně velký podíl ekonomických zdrojů existujícího státu

K poslednímu bodu se Beran ještě vrací s tím, že pokud má opravdu skupina disproporčně velký podíl ekonomických zdrojů existujícího státu, musí skupina i mateřský stát vyjednat spravedlivé vyrovnání (Beran 1988: 319-321). Plebiscitní teorie se také věnuje tomu, zda má skupina usilující o secesi právoplatný nárok na území. Skupina přeci bere území, které patří mateřskému státu. Stát ale nevlastní tento pozemek, alespoň ne tak, jak jedinec vlastní majetek. Skupina, která se chce odtrhnout, má obecné právo na území, pokud bude dodržovat hodnoty liberalismu a majoritarianismu.

Zároveň se však musí chovat k nově vzniklé menšině alespoň tak, jak to dělal stát, od kterého se chtějí odtrhnout. Pokud secese omezuje autonomii členů většího státu, secesionistická skupina musí takové poškození minimalizovat nebo jej kompenzovat (Philpott 1995: 382). Pokud byla přerušena ekonomická propojenost tím, že se se odtrhne území a vznikly by obchodní bariéry, nebo kdyby secesionisté znárodnili průmysl patřící mateřskému státu, mělo by dojít ke společnému ekonomickému vyrovnání. Oba státy by se měly shodnout na rozdělení zisků a provést další potřebná opatření (Philpott 1995: 364).

Philpott vidí stát jako zástupce pozemku, dává mu jurisdikční moc, aby mohl být chráněn a spravován občany. Stát tedy pozemku vládne, nevlastní jej. Stejně jako větší stát nemůže zabránit separatistům, aby si sami vládli, tak jim ani nemůže zabránit, aby si postavili vlastní hranice, státní nebo regionální. Pozemek je problémem, protože svět funguje tak, že lidé žijící pod jednou vládou musí nezbytně žít spolu. Pokud tedy skupina usilující o secesi právem požaduje novou vládu, tato vláda se stává novým zástupcem území (Philpott 1995: 370).

Dalším významným teoretikem plebiscitních teorií je Alan Patten. Jeho částečná kritika konceptů plebiscitní teorie a jeho přidání některých požadavků nám umožní lépe uchopit podmínky, za kterých právo na secesi může vzniknout.

Patten naráží na podmínky Berana, když zmiňuje i negativní dopady, které by referendum rozhodující o nezávislosti mělo na samotnou skupinu usilující o odtržení. Patten říká, že skupina, která by zorganizovala referendum, které by dopadlo ve prospěch secese, ale její nezávislost by byla zamítnuta, by se sama mohla vystavit nebezpečí ohrožení míru a bezpečnosti. Pravidlo, které činí ze secese něco nemožného, může způsobit, že by většinová skupina mohla přestat naslouchat alternativním pohledům a legitimním nárokům menšinové skupiny (Patten 2002: 560).

Podle Patteny nemusí skupina prokázat, že je obětí porušování lidských práv nebo, že byla neprávem zabráná státem. Nicméně za jistých podmínek demokratický mandát nestačí k vytvoření práva na secesi z bezchybného státu, tedy státu, který se nedopustil žádné škody na skupině usilující o secesi (Patten 2002: 561).

Vítězství v referendu konané secesionistickou jednotkou, které odpovídá na jasnou otázku o nezávislosti, by mělo být dostatečné na vytvoření práva, že má jednotka právo na secesi. Takové tvrzení je ale podle Patteny příliš shovívavé, nepočítá totiž s možností, že občané secesionistické jednoty nemusí mít platný požadavek na teritorium, které chtějí odtrhnout (Patten 2002: 562).

Podle zmíněných podmínek plebiscitní teorie dává právo na secesi skupině, která se chce odtrhnout i od perfektního státu. Patten ale říká, že takové právo nemá, protože stát musí buď porušovat podmínky zmíněné

v remediální teorii nebo musí být skupina předmětem selhání uznání od mateřského státu. Přidává tak novou podmínku pro plebiscitní teorii.

Podmínka selhání uznání je splněna, pokud stát nezavedl vhodné konstituční změny, které by počítaly s rozlišnou národní identitou členů secesionistické skupiny (Patten 563).

Ve Skotsku a Katalánsku jsou lidé, kteří mají skotskou a katalánskou národní identitu, ale také jsou zde lidé s britskou a španělskou národní identitou. V takových případech je nutné, aby vznikla opatření, která budou počítat s jak národní, tak státní identitou. Uvnitř státu by tak měla vzniknout platforma, která dává národu možnost provádět rozhodnutí jako skupina (Patten 2002: 564-565).

Takovou platformu vytváří multinárodní federalismus. V multinárodním federálním systému jsou federální jednotky definovány a je jim poskytnuta jistá politická moc. Zároveň tak takový systém ponechává důležitou roli většímu státu, který může stále udržovat státní identitu.

Identita federální jednotky je chráněna a zároveň může jednotka do jisté míry rozhodovat o věcech, které se týkají skupiny žijící na jejím území. V takovém prostředí mají i členové skupiny, kteří se identifikují se státem, svou rozhodovací státní platformu (Patten 2002: 565).

Patten rozlišuje mezi státní a národní identitou a navrhuje konstituční změny, které by mohly obě identity posílit. Cestu vidí ve federalismu a devoluci. V obou případech jsou obě identity uznávány a zároveň díky takovému zřízení dochází k umírnění požadavků na celkové odtržení národa.

Pokud ovšem multinárodní stát takové změny nezavede, nelze secesionisty obviňovat z toho, že podřívají rovnost se státní identitou.

V takovém případě totiž stát podryvá rovnost mezi národní a státní identitou (Patten 2002: 574).

Jedinec nemá autonomií omezovat autonomii jinému jen proto, že chce druhému vládnout. Občané nemohou oprávněně separatistům říci, že jejich autonomie byla omezena, protože jako členové společného státu kdysi měli slovo v tom, jak bylo vládnuto menšině nebo spíše, jak spolu vládli. Právo jiného rozhodovat o sebeurčení druhého by bylo výsměchem takového konceptu (Philpott 1995: 362-363).

Respektování autonomie jednotlivce znamená umožnění jednotlivci svobodu ztotožnit se, s kým chce, pokud je vybraná skupina ochotna se ztotožnit s ním. Taková svoboda zároveň dává možnost distancovat se od skupin, ke kterým již nechce patřit. Je tedy nespravedlivé, aby jiní členové skupiny mohli vetovat rozhodnutí jednotlivce, který se chce od skupiny distancovat. Pokud tedy uznání autonomie jednotlivce znamená uznání svobody na distancování se, znamená to, že distancování se není něco, o čem by měla právo rozhodovat celá skupina. Pokud je tedy život jedince řízen pouze tak, jak je mu to dovoleno, znamená to, že mu není umožněno ovládat svůj vlastní život (Patten 2002: 577).

Když ale výše zmíněné aplikujeme na úroveň skupiny, může dojít k jistým problémům. Pokud by došlo k referendu uvnitř státu usilujícího o secesi, tak by vítězové (většina) byla ztotožněna s lidmi, se kterými chtějí. Ale poražení (menšina) je nucena ztotožnit se s lidmi, se kterými se ztotožnit nechtějí a je jim tak zabráněno se ztotožnit se skupinou, se kterou chtějí. To stejné ovšem platí, i kdyby bylo referendum celostátní. V obou případech tak vlastně většina rozhoduje za menšinu (Patten 2002: 578).

V případě kladného rozhodnutí v referendu na národní úrovni mají ale občané nespokojení s výsledkem možnost přestěhování do státu, se

kterým se mohou ztotožnit. V opačném případě to ale tak nefunguje. Občané národa, který je součástí multinárodního státu, se po prohraném referendu nemohou přestěhovat do státu, se kterým se ztotožňují. V tom vidíme zásadní rozdíl, protože občané, se státní identitou tak mají větší možnosti rozhodování o svém životě.

Plebiscitní teorii ještě doplníme americkým profesorem filozofie Christopherem Wellmanem, který ve svém článku *A Defense of Secession and Political Self-Determination* představil svůj hybridní model secese, který vychází právě z plebiscitní teorie na secesi.

Wellman říká, že secese vede ke škodlivým následkům. Samotná secese nezpůsobuje takové následky, ale spíše šíření secese a následně vznikající menší politické jednotky. Podle Wellmana nejsou menší státy schopné efektivně chránit své hranice a soudně stíhat cizince, kteří by mohli porušovat zákony. Wellman se shoduje s ostatními autory, že jakákoliv skupina se může odtrhnout za podmínky, že ona a zbytek mateřského státu jsou dostatečně velké, bohaté a kompaktní, aby vytvořili vládu, která funguje efektivně a zajišťuje nezbytné bezpečné prostředí (Wellman 1995: 161-162).

Je názoru, že jednotlivci nemají právo na secesi založené pouze na primárním právu politického sebeurčení. Skupiny mohou takové právo mít, ale také nemusí, to záleží na podstatě secesionistické skupiny a na stavu mateřského státu po odloučení. Pokud tedy jsou skupina usilující o secesi a mateřský stát schopni po secesi zajistit funkce, které stát musí plnit, má secesionistická skupina právo na území a mateřský stát má povinnost jí nestát v cestě.

Wellman ovšem nezmiňuje, jak velký nově vzniklý stát a zbylý stát musí být, aby takové právo vzniklo. Podle něho to záleží případ od případu. Zmiňuje pouze, že skupina sto lidí je moc malá, ale skupina

občanů Aljašky je dostatečná (Wellman 162-163). To je prakticky nic neříkající a v konkrétních případech nepoužitelné srovnání. Stát, jak navrhuje Wellman, může skupině upřít právo na secesi a secesi jim umožnit až po té, co skupina prokáže svou schopnost a ochotu vládnout stabilně, efektivně a v liberálním duchu (Wellman 1995: 164).

Wellman ovšem neříká, jak může taková skupina něco takového prokázat. Pokud je stát ten, který by určoval podmínky pro splnění takových nároků, kdo může zaručit, že takové nároky jsou spravedlivé a reálné.

3 APLIKACE TEORIÍ SECESE

V následující praktické části aplikujeme teorie, které jsme si představili v teoretické části. Jak Skotsko, tak Katalánsko si nejdříve představíme a poté se začneme věnovat aktuálnímu i historickému dění, které budou přínosné pro naši práci a pro zodpovězení na otázky, zda mají právo na secesi.

3.1 Srovnávací studie Skotska a Katalánska

Na případy Skotska a Katalánska aplikujeme všechny zmíněné teorie, tedy teorii mediální, teorii národního sebeurčení a plebiscitní teorii. Aplikace by nám měla dát odpověď na to, zda a podle jakých teorií mají Skotsko a Katalánsko právo na secesi. Na konci obou kapitol věnujících se Katalánsku a Skotsku budou vloženy přehledné tabulky se splněnými a nesplněnými kritérii práva na secesi podle představených teorií.

Vybrali jsme podle nás relevantní kritéria z každé teorie. Nemělo například smysl zkoumat kritérium mediální teorie, které podmiňuje secesi tím, že musí jít o akt sebeobranu regionu proti rozpadajícímu se státu. Stanovili jsme tedy čtyři kritéria pro každou teorii, která jsou podle

nás relevantní pro případ Skotska a Katalánska. Zároveň vycházíme z předpokladu, že by se Skotsko a Katalánsko staly po svém vyhlášení nezávislosti liberálními demokraciemi.

Vybranými kritérii teorie národního sebeurčení jsou:

1. Musí existovat oprávněný nárok na teritorium
2. Ve Skotsku/Katalánsku musí být relativní homogenita
3. Skotsko/Katalánsko musí mít společnou kulturu
4. Skotové/Katalánci jsou jasně rozlišitelní od zbytku společnosti

Vybranými kritérii remediální teorie jsou:

1. Skotové/Katalánci jsou obětí hrubého systematického a dlouhodobého porušování lidských práv
2. Došlo ke svévolné anexi suverénního státu
3. Diskriminační distribuce
4. Ochrana kultury Skotů/Katalánců

Vybranými kritérii plebiscitní teorie jsou:

1. Skotsko/Katalánsko je dostatečně velké, aby zajistilo základní povinnosti nezávislého státu
2. Skotsko/Katalánsko bude uznávat práva menšin, které se nemohou odtrhnout
3. Skotsko/Katalánsko nevytváří enklávu
4. Skotsko/Katalánsko nevyžaduje území, které je kulturně, ekonomicky nebo vojensky nezbytné pro existující stát

3.1.1 Příklad Katalánska

Katalánsko je jedním ze 17 autonomních regionů ve Španělsku (viz Příloha č. 1). Spolu s Galicií a Baskickem bylo Katalánsko jedním z prvních regionů, který získal administrativní autonomii po pádu Franca. Po 30 letech decentralizace je národní identita stále hlavním tématem katalánské politické agendy. Nicméně téma identity není v Katalánsku novým tématem, jelikož se kultura a národní identita Katalánska řešila po celou jeho historii (Villaroya 2012: 31).

V roce 1978 španělská ústava opět zavedla ve Španělsku demokracii. Mezi jinými garantuje přístup ke kultuře a uznává kulturní a lingvistický pluralismus země. Ústava též zavedla nové regionální uspořádání státu, zavedla tři základní úrovně vlády, každá úroveň má vysoký stupeň politické autonomie. Ve Španělsku tedy existuje centrální vláda, autonomní společenství nebo regiony a místní rady. Mezi pravomocemi poskytnutými autonomním regionům je kontrola nad regionálními vládními institucemi, dopravní systémy, zemědělství, ochrana prostředí, rybářská práva, kulturním dědictvím a podpora a regulace turismu (Hechter 1992: 275)

Centrální vláda má exkluzivní odpovědnost za ochranu kulturních památek před exportem, za vytváření legislativy, která chrání autorská práva, a za dohlížení na základní pravidla svobody projevu, tvorby a komunikace. Také dohlíží na regulaci médií v případě, že jsou zmíněné svobody ohroženy. Zároveň si drží vlastnictví některých kulturních institucí, jako jsou muzea, archivy a knihovny i když je jejich administrativou často pověřen region (Villaroya 2012: 34).

Obzvláště společenství, která mají vlastní jazyk a kulturu, jako je Katalánsko, Galicie nebo Baskicko, mají regionální vlády poměrně velkou moc v oblasti kultury. V roce 1985 dal nově schválený zákon městům

a městským radám administrativní pravomoci nad místním dědictvím nebo kulturními aktivitami. Místní autority tak mají téměř neomezenou pravomoc na to, aby podporovali kulturní aktivity na městské úrovni. Decentralizační proces zahájený v roce 1978 dnes dělá Španělsko v mnoha ohledech kvazi federální stát, kde se požadavky po politické autonomii staly velmi rozsáhlými po celé zemi, to má za výsledek, že je Španělsko více symetrickým, federálním modelem. Španělsko tedy uznává, že jeho součástí je několik národů. Vidí se ale zároveň jako skupina národů spojená v jeden nerozdělitelný španělský národ (Villaroya 2012: 35).

Po konci Francova režimu se museli politici v Katalánsku začít zabývat používáním katalánštiny, národní identitou a autonomními institucemi. Museli ale zároveň vzít v potaz, že nyní je v Katalánsku více heterogenní společnost, než bývala před Francem. Více jak polovina obyvatel totiž byli španělsky mluvící imigranti (Villaroy 2012: 37). Kastilský monolingvismus byl tak nahrazen regionálním bilingvismem (Shabad a Guther 1982: 444).

Data z roku 2008 ukazují, že 78,3 % populace Katalánska umí Katalánsky a 94,6 % katalánštině rozumí. Zároveň ale data ukázala, že pouze 35,6 % lidí používá katalánštinu v běžném životě. Oproti roku 2003 tak došlo ke snížení ve všech třech faktorech.

Katalánská vláda v roce 1998 zavedla zákon o jazyku, který říká, že 50 % vysílacího času v televizi a 25 % hudby v rádiích musí být v katalánštině. Zároveň musí být katalánština jazykem pro noviny a magazíny publikované vládou (Villaroy 2012: 39).

V roce 2009 97,1 % filmů promítaných v Katalánsku bylo s dabingem nebo titulky v kastilštině, pouze 2,9 % v katalánštině. Katalánská vláda v roce 2010 vláda zavedla několik opatření, která by

měla zajistit kulturní a lingvistickou rozlišnost. Taková opatření ale vyvolala mnoho kritiky. Menšina Španělů, kteří věří v centristické Španělsko a žijí v Katalánsku, věří, že rovnost jazyka podle ústavy není aplikována na kastilsky mluvící. Proto se kastilsky mluvící občané mohou cítit diskriminováni touto pozitivní diskriminací katalánštiny (Villaroy 2012: 40).

Výše zmíněné nám dává dobrý pohled na to, jestli mohou Katalánci chránit a rozvíjet svou kulturu. Katalánsko díky velmi symetrickému federalismu může zavádět zákony, které se o ochranu kultury starají, zároveň mají prostředky na to, aby kulturu dále rozvíjely. V katalánských institucích se mluví Katalánsky a zároveň nejsou jako menšina nějak omezováni nebo jim nějak nejsou upírána lidská práva. Katalánsko tak sice splňuje podmínku společné kultury v teorii národního sebeurčení, ale už nespĺňuje podmínku ochrany kultury v remediální teorii. K podmínce ochrany kultury se ještě dostaneme podrobněji později.

Katalánsko a Katalánci jsou národem, který má společnou kulturu, historii a jazyk. A jelikož samotné Španělsko uznává, že Katalánci jsou odlišným národem, můžeme říci, že jsou i odlišní od zbytku Španělska. Splňujeme tak kritérium teorie národního sebeurčení, které říká, že skupina usilující o secesi musí být jasně rozlišitelná od zbytku společnosti. Zároveň můžeme říci, že splňují kritérium relativní homogenity.

Pokusím se nyní reagovat na podmínky, které určují remediální teorie a také právo na území, které by Katalánci případně odtrhli. Vycházíme-li z remediální teorie Allena Buchanana, Katalánsko by mělo právo na secesi v případě, kdyby byla jejich fyzická existence ohrožována Španělskem nebo pokud by byla porušována jejich lidská práva.

V roce 1931 španělský parlament umožnil vytváření struktury autonomních regionů, které mají společnou historii, kulturu a ekonomiku. Katalánsko tak mělo administrativní pravomoci nad přírodními zdroji, jistými právy na majetek a jinými záležitostmi veřejné správy. Nicméně tento stav netrval dlouho, konkrétně do příchodu Franca v roce 1938, který nechal po svém nástupu popravít prezidenta katalánské vlády.

Během Francovy éry byla zakázána katalánština. Jakékoliv projevy symbolů Katalánska byly také zakázány. Během této éry byli tedy Katalánci perzekuováni a neměli právo na rozvíjení své kultury a jazyka s ní spojeným (Borgen 2010: 1017). Frankisté se tak snažili sjednotit Španělsko pod jedním jazykem a kulturou. Dokonce i veřejné tancování katalánských tanců bylo zakázáno (Shabad a Gunther 1982: 443).

Problém, který zde vyvstává, je, že si musíme říci, zda jsou podmínky práva na secesi retrospektivní. Tedy je možné, aby národ, na kterém se v minulosti stál a v našem případě jiný režim, dopouštěl křivd a porušování lidských práv, splnil podmínky na secesi. Pokud jsou tyto podmínky retrospektivní, můžeme jednoduše dokázat, že práva a kultura Katalánců byla ohrožena a vzniká tak právo na jejich secesi podle remediálního práva.

Buchanan tvrdí, že pokud území skupiny bylo neprávem zabráno, má retrospektivní právo na secesi (Levy 2004: 167). Z logiky tohoto tvrzení vyplývá, že pokud stát učinil některé nespravedlivé věci v minulosti, je za ně retrospektivně stále vinný. Pokud budeme aplikovat takové tvrzení o retrospektivitě, tak Katalánsko má právo na secesi, protože se Španělsko v minulosti dopustilo porušování základních lidských práv na občanech Katalánska, kteří byli před příchodem Franca uznáni jako autonomní oblast se svou vlastní kulturou a jazykem.

V této poslední části zabývající se právem Katalánska na secesi, se budeme věnovat jeho právem na území. V celé naší práci označením Katalánsko myslíme Katalánsko, které spadá pod Španělsko a část, která usiluje o secesi v rámci Španělska. Nicméně je na tomto místě říci, že Katalánsko sahá až za hranice s Francií. V roce 1659 bylo po třicetileté válce mezi Španělskem a Francií, Katalánsko rozděleno a jeho severní část připadla Francii (Hakli 2001: 112).

Na začátku 18. století bylo Španělsko zmítáno válkou o následnictví mezi Habsburky a Burbony. V tomto období bylo Katalánsko na ústupu a většina místních politických a kulturních institucí byla potlačována španělskou vládou. Katalánsko se ale ve válce přidalo na stranu habsburského uchazeče o trůn Karla III. a podepsalo dohodu s Anglií, která slíbila námořní podporu proti Filipovi V. Bohužel pro Katalánsko zvítězil právě Filip V. Katalánsko v té době sice nebylo suverénním státem, tak jak vnímáme stát dnes, nicméně bylo proti tomu, aby bylo zabráno Filipem V. a považujeme tak tímto kritérium svévolné anexe za splněné.

Barcelona, hlavní město Katalánska, se vzdala Filipovi v roce 1714 po 13 měsíčních bojích. Následkem toho Katalánsko ztratilo všechny zbylé politické pravomoci a vše bylo řízeno z Madridu. Na Katalánsko byly uvaleny tvrdé daně a španělská vláda zavedla zákaz na všechny publikace v katalánštině a zavřela všechny katalánské univerzity. Král Filip V. naprosto uzavřel Barcelonu, kolem města postavil zdi, které měli zastavit jakékoliv městské rozšíření a industriální vývoj.

V polovině 19. století byli podmínky ve městě strašlivé. Hustota zalidnění byla nejvyšší v celém Španělsku 856 obyvatel na hektar, například v Paříži žilo v té době 400 obyvatel na hektar půdy. Zároveň však obyvatelé měli špatné zásoby vody, špatný odpadní systém a špatné hygienické podmínky. V letech 1834, 1854, 1864 a 1870 došlo

k epidemiím, každá zabila přibližně 3 % populace. V letech 1837 až 1847 byl očekávaný věk dožití mezi chudými 19,7 let. Zdi byly v Barceloně zničeny až mezi roky 1854-1868 (Aibar - Bijker 1997: 4-5).

Zde jsme uvedli příklad toho, že v Katalánsku byla ohrožována fyzická existence obyvatel a byla porušována základní lidská práva. Pro teorii národního sebeurčení je důležité, aby skupina usilující o secesi měla spojení s teritoriem, se kterým se chce odtrhnout. To Katalánsko bezesporu splňuje. Navíc by po odtržení nebylo Katalánsko ve Španělsku enklávou, splňuje tím tak další kritérium plebiscitní teorie. Zároveň můžeme říci, že Katalánsko splňuje kritérium plebiscitní teorie věnující se dostatečné velikosti tak, aby zajistilo základní povinnosti nezávislého státu.

Současně Katalánsko neobývá území, které je kulturně, ekonomicky nebo vojensky nezbytné pro Španělsko. Katalánsko má vlastní kulturu, Španělsko zároveň není ekonomické závislé na Katalánsku, ani nejsou v oblasti Katalánska žádná významná naleziště nerostných surovin a zároveň není Katalánsko pro Španělsko vojensky nezbytné.

Jak jsme zmínili, dle Millera se právo na území odvíjí od toho, jak se vztah skupin v tomto případě Španělů a Katalánců vyvíjel historicky. Katalánci byli proti španělské vládě a považovali ji za okupační sílu. V takovém případě Miller říká, že skupina má na secesi a teritorium právo. Miller ovšem říká, že Španělsko a Katalánsko mají na území stejné právo, protože jejich předci společně pomohli území vytvářet a mohou tak o něm smýšlet jako o vlastním. V tomto bodě s Millerem nesouhlasíme, protože Katalánsko bylo několikrát ve své historii utlačováno a Španělsko tak rozhodně nepomáhalo vytvářet jeho území v pozitivním slova smyslu.

Splnění kritéria plebiscitní teorie o uznání právech menšin, která se nemohou odtrhnout, se odvíjí podle toho, jakým zřízením by případný nezávislý stát Katalánsko byl. Není ovšem důvod si myslet, že nepůjde o liberální demokracii, která nebude na práva menšin brát ohled. A podle nás je tímto toto kritérium splněno.

Problém, který podle nás vzniká, je, že není vyřešena retrospektivita těchto teorií. Má Katalánsko stále právo na secesi i v případě, když se na něm dopouštěl mateřský stát, nebo jeho minulá verze, křivd a bezpráví, před 300 lety? Pokud jsou zmíněné teorie retrospektivní, tak můžeme říci, že Katalánsko splňuje kritéria a má právo na secesi ve všech třech teoriích. Pokud ovšem budeme vycházet z toho, že retrospektivní nejsou, tak dle představených kritérii remediální teorie Katalánsko právo na secesi nemá.

Podmínky teorie národního sebeurčení na secesi

Existuje oprávněný nárok na teritorium	Splněno
Existuje v daném regionu relativní homogenita	Splněno
Skupina usilující o secesi má společnou kulturu	Splněno
Skupina je jasně rozlišitelná od zbytku společnosti	Splněno

Podmínky remediálního práva na secesi

Skupina je obětí hrubého, systematického a dlouhodobého porušování lidských práv	Splněno*
Došlo ke svévolné anexi suverénního státu	Splněno*
Diskriminační redistribuce	Splněno*
Ochrana kultury	Splněno*

*Splnění kritéria se odvíjí od retrospektivity

Podmínky plebiscitní teorie na secesi

Skupina usilující o secesi je dostatečně velká, aby zajistila základní povinnosti nezávislého státu	Splněno
Skupina uznává práva menšin, které se nemohou odtrhnout	Splněno
Skupina nevytváří enklávu	Splněno
Skupina nevyžaduje území, které je kulturně, ekonomicky nebo vojensky nezbytné pro existující stát	Splněno

3.1.2 Případ Skotska

Skotsko je jednou ze čtyř zemí, které se nacházejí ve Velké Británii (viz Příloha č. 2). Ve 13. století proběhly mezi anglickým a skotským královstvím války o skotskou nezávislost. Války skončily tím, že si Skotsko udrželo svou nezávislost. Právě napjaté vztahy Skotska s Anglií mají za následek to, jak se skotská národní identita udržovala a utvářela. Jak Skotsko, tak Anglie mají rozdílnou historii a unikátní kulturu, která se každá datuje až do středověkých časů. Skotsko si svou nezávislost udrželo až do roku 1707, kdy vstoupil v platnost Zákon o unii a vzniklo tak Království Velké Británie (Williamson 2009: 53).

Skotsko má bezesporu vlastní rysy národa, přeci jen Skotsko samostatně existovalo několik století. Skotsko tedy splňuje rysy národa a má vlastní kulturu. Zároveň tím můžeme říci, že ve Skotsku je relativní homogenita a Skotové jsou jasně odlišitelnými od zbytku společnosti, svou kulturou nebo jazykem. Jsou tak splněna tři kritéria teorie národního sebeurčení. Poslednímu kritériu teorie národního sebeurčení věnující se oprávněnému nároku na teritorium se budeme věnovat později. Nyní objasníme, jestli je skotská kultura chráněna a zda ji mohou Skotové rozvíjet tak, aby splnily jedno z námi stanovených kritérií remediální teorie.

Kromě válek, které mezi sebou vedli Anglie a Skotsko, není nic, co by naznačovalo, že by Spojené království nějakým způsobem porušovalo lidská práva Skotů. Co můžeme považovat za jistou nespravedlnost, bylo zavedení daně z hlavy, kterou zavedla Margaret Thatcherová nejdříve ve Skotsku a až o rok později v Anglii a Walesu. Skotský nacionalismus byl v období Margaret Thatcherové posílen. Zničený průmysl, velká nezaměstnanost a chudoba zapříčinily vznik nestabilního prostředí. V roce 1992 se ve Velké Británii konaly volby do parlamentu, o kterých můžeme

řící, že byly dalším krokem k posílení požadavků na Skotskou nezávislost. Volby ve Skotsku jasně vyhrála Strana práce, která získala 49 ze 72 křesel. Nicméně výsledkem voleb bylo vítězství Konzervativní strany, která ve Skotsku získala pouze 11 křesel. O době před vznikem skotského parlamentu můžeme tedy mluvit o jisté nerovnosti Skotska, které se mohlo jen obtížně vyjadřovat a měnit zákony (Williamson 2009: 54).

V roce 1998 byl přijat zákon, který je jedním z řady zákonů, který se snaží modernizovat ústavu Spojeného království. Skotsku se tak dostává regionálního parlamentu, který byl vytvořen s cílem decentralizace pravomocí. Zákon je odrazem požadavků a potřeb různých regionů ve Spojeném království. Zákon znovu zavedl skotský parlament. Předchozí skotský parlament, byl parlamentem nezávislého státu, dnešní parlament je parlamentem regionu uvnitř většího státu (Burrows 1999: 241). Tento zákon dával skotskému parlamentu několik pravomocí. Parlament může jednat o jakýchkoliv státních nebo mezinárodních záležitostech, také získal omezené pravomoci nad daněmi a pravomoc schválit skotský rozpočet (Burrows 1999: 244).

Zákon z roku 2012 ještě doplňuje a dává skotskému parlamentu další pravomoci nad daněmi, schopnost půjčit si peníze, garantuje skotské zastoupení v BBC nebo legislativní kontrolu nad pravomocemi týkající se drog, řízení a zbraní.

Vytvoření těchto nových institucí ve Skotsku a Walesu přivedlo do Spojeného království velkou ústavní změnu. Poprvé od roku 1707 měly dva národy ve Velké Británii své vlastní politické instituce, jejichž zastoupení nebylo určeno výsledkem voleb konaných po celém Spojeném království. Tuto devoluci můžeme vnímat jako snahu mateřského státu utišit požadavky na nezávislost, které Skotsko čím dál hlasitěji požadovalo. Nicméně těmito změnami Spojené království vytvořilo

instituce, které byly blíže obyvatelům jednotlivých národů a celý vládní proces se stal efektivnější a legitimnější, což má vést k zesílení podpory veřejnosti v jednotnou unii (Curtice 2006: 95-96).

Proces devoluce ve Spojeném království můžeme vnímat jako přibývající pravomoci Skotska, které tak může chránit a rozvíjet svou kulturu. Spojené království se stává multinárodním federalismem, kde je federálním jednotkám poskytována politická moc, zároveň si však Spojené království ponechává důležitou roli a může tak stále rozvíjet i státní identitu. V takovém systému je tak chráněna, jak národní, tak státní identita.

Každá úroveň státu má jistou míru funkcí a odpovědností, dochází tak k vyrovnání důležitosti státní a národní identity. Příkladem mohou být devoluční změny ve Skotsku. Tyto změny vylepšily rovnost mezi Skoty, u kterých je hlavní identita skotská a mezi těmi, u kterých je hlavní identita britská. Na jednu stranu vytvoření čistě skotských institucí, včetně skotského parlamentu, dává veřejnosti pocit skotské identity. Na druhou stranu zase ponechání jistých pravomocí v Londýně dává veřejnosti pocit britské identity (Patten 2002: 569-570).

Můžeme tedy říci, že kritérium nároku na ochranu a rozvoj kultury není splněno, protože Skotsko svou kulturu chránit může a její zánik nehrozí. Zároveň můžeme říci, že se Spojené království nedopouští porušování lidských práv Skotů. To znamená, že Skotové v rámci remediální teorie nemají právo na secesi, jelikož se na nich Spojené království nedopouští žádných křivd a bezpráví.

Nyní se podíváme na to, zda Skotsko splňuje stanovené kritérium práva na území. Remediální teorie říká, že právo na území by Skotsko mělo v případě, že by jeho původně nezávislé území bylo neprávem obsazeno Spojeným královstvím. K ničemu takovému ale nedošlo.

Skotsko bylo nezávislé do roku 1707, kdy vznikl zákon o unii a Skotsko a Anglie se dobrovolně spojily v Království Velké Británie. Nemůžeme tedy říci, že by Anglie neprávem zabrala území Skotska a okupovala jej.

Pokud použijeme Millerovo tvrzení, že pokud se oba národy podílely na budování společenství, není skotský nacionalismus výsledkem historického vykořisťování, ale kulturním rozvojem. Miller v takovém případě tvrdí, že jak Spojené království, tak Skotsko mají na území stejné právo, protože jej oba národy pomohly vytvářet. V takových případech Miller navrhuje pouze nalézt řešení v jisté míře autonomie, která ale nebude vést k nezávislosti. Zde, na rozdíl od případu Katalánska, s Millerem souhlasíme, protože Spojené království se nedopouštělo žádného výrazného porušování práv na Skotsku a zároveň nemůžeme tvrdit, že by mělo negativní vliv na vytváření jeho území a naopak se podílelo na jeho budování. Kritérium teorie národního sebeurčení, které řeší oprávněný nárok na teritorium tak podle nás není splněno.

Skotsko ale splňuje další kritérium plebiscitní teorie, protože není kulturně, ekonomicky nebo strategicky pro Spojené království nezbytné. Pokud by udržení ropy v severním moři nezávislého Skotska dalo Skotsku disproporčně velký podíl ekonomických zdrojů Spojeného království, Skotsko by stejně mělo právo na secesi. Obě strany si mohou spravedlivě rozdělit zbývající ropu. Podle Berana se férové rozdělení odvíjí od nároků na výhody využívání přírodních zdrojů (Beran 1988: 321). Skotsko by po své nezávislosti nebylo ve Spojeném království enklávou a splňuje tak další podmínku secese podle plebiscitní teorie. Zároveň stejně jako v případě Katalánska není důvod si myslet, že by nezávislé Skotsko nebylo liberální demokracií, která by porušovala práva menšin. Podle nás je tedy i toto kritérium plebiscitní teorie splněno.

Utrpení ale může Skotsko pociťovat i tím, že cítí, že dochází k ignorování a lhostejnosti jeho požadavků. Dnes, jak jsme zmínili, už má

Skotsko svůj vlastní parlament a tak k úplnému ignorování jejich požadavků nedochází, jelikož si do jisté míry mohou rozhodovat sami.

Tím ovšem vzniká další otázka, která platí i pro případ Katalánska. Neexistuje totiž žádná mezinárodní instituce nebo nějaké zákony, které by jasně říkaly, do jaké míry si musí národ vládnout sám, aby již neměl právo na secesi. Jsou aktuální pravomoci skotského/katalánského parlamentu dostatečné na tolik, aby Skotové/Katalánci ztratili právo na odloučení? Kdo o takových věcech rozhoduje? Nejlogičtější a nejsnadnější odpovědí by bylo, že přeci Skotové/Katalánci, kteří nejlépe vědí, zda cítí, že dochází k ignorování jejich požadavků. V roce 2014 bylo vyhlášeno referendum, kde Skotové mohli odpovědět na otázku, zda chtějí nezávislost. Odpověď na otázku nezávislosti mi zároveň dává odpověď na to, zda Skotové cítí, že jsou jejich požadavky ignorovány Spojeným královstvím.

V referendu hlasovalo proti nezávislosti 55,3 % lidí. Pokud vezmeme myšlenku Margalita a Raze, že většinové hlasování nestačí, tedy že je potřeba, aby se pro nezávislost vyjádřila drtivá většina, i kdyby Skotsko řeklo v referendu ano malou většinou, skotské právo na nezávislost v rámci teorie národního sebeurčení by nevzniklo. Skotové tak rozhodli o tom, že se nechtějí odtrhnout od Spojeného království, ale touha po větších pravomocích je zřejmá. Podle nás Skotsko tak již ztratilo právo na secesi, právě z toho důvodu, že referendem uznalo, že jeho požadavky nejsou úplně nevyslyšeny.

Podmínky teorie národního sebeurčení na secesi

Existuje oprávněný nárok na teritorium	Nesplněno
Existuje v daném regionu relativní homogenita	Splněno
Skupina usilující o secesi má společnou kulturu	Splněno
Skupina je jasně rozlišitelná od zbytku společnosti	Splněno

Podmínky remediálního práva na secesi

Skupina je obětí hrubého, systematického a dlouhodobého porušování lidských práv	Nesplněno
Došlo ke svévolné anexi suverénního státu	Nesplněno
Diskriminační redistribuce	Nesplněno
Ochrana kultury	Nesplněno

Podmínky plebiscitní teorie na secesi

Skupina usilující o secesi je dostatečně velká, aby zajistila základní povinnosti nezávislého státu	Splněno
Skupina uznává práva menšin, které se nemohou odtrhnout	Splněno
Skupina nevytváří enklávu	Splněno
Skupina nevyžaduje území, které je kulturně, ekonomicky nebo vojensky nezbytné pro existující stát	Splněno

4 ZÁVĚR

V této práci jsme si představili významné teorie secese a zároveň, jaká kritéria stanovují, aby vznikalo právo na secesi. Popsané teorie nejsou všeobjímající a rozhodně nemohou být obecně používány stejně na každý případ. Každý stát a každá skupina/národ usilující o secesi má různé požadavky, podmínky a historické základy. V práci jsme se snažili upozornit na některé nedostatky teorie. Koncepty často zmiňují, že v ideálním případě by měla existovat mezinárodní instituce, která by mohla o secesi rozhodovat nebo alespoň na ni dohlížet. Mohlo by tím tak dojít k jistému vytvoření standardů, které by mohly být na jednotlivé případy aplikovány.

Ve druhé části práce jsme vybrali kritéria, která jsme převzali z jednotlivých teorií a aplikovali jsme je na námi zkoumané Skotsko a Katalánsko. Jak Skotsko, tak Katalánsko splňují definici národa/skupiny, která má vlastní kulturu a která jim není odepírána nebo ničena. V obou případech mají tyto dva národy možnost svou kulturu chránit, i když nutno uznat, že Katalánsko má v tomto větší volnost. Aplikací kritérií jsme došli k závěru, že Katalánsko má právo na secesi a podle nás má na secesi větší nárok než Skotsko.

Katalánsko splnilo všechna uvedená kritéria jednotlivých teorií. Rozdíl vidíme především v tom, že Katalánsko utrpělo mnoho křivd a bezpráví ve své historii, za které bylo zodpovědné právě Španělsko. Jde ovšem o to retrospektivní hledisko, kterému jsme se věnovali v příslušné kapitole. Pokud budeme právo na secesi hodnotit podle toho, jak je s Katalánci a Skoty zacházeno dnes, remediální právo na secesi v obou případech zaniká. Žádná z uvedených teorií se ovšem hlouběji nevěnuje tomu, jak čerstvé porušení lidských práv musí být, aby právo na secesi vzniklo.

Zároveň podle nás Skotsko nespĺňuje kritérium teorie národního sebeurčení, které se věnuje existenci oprávněného nároku na území. Zatímco Katalánsko, jak jsme vysvětlili, stále takové právo má.

Kritéria plebiscitní teorie byla splněna v obou případech. Samotná touha skupiny na secesi také vytváří právo. To by znamenalo, že právo na secesi by v obou případech vzniklo také v momentu, kdy by se uskutečnilo referendum. Skotsko, jak jsme uvedli, takovou příležitost dostalo a rozhodlo v neprospěch secese. Podle nás tím tak Skotsku, podle této teorie, zaniká právo na secesi úplně. Katalánsko takovou příležitost nedostalo a v současné době se nezdá být pravděpodobné, že by ji dostalo. Katalánsko splňuje námi stanovená kritéria plebiscitní teorie, ale nemůžeme říci, zda Katalánsko má podle plebiscitní teorie právo na secesi, protože nevíme, zda by s ní většina Katalánců souhlasila. Otázkou také zůstává, jestli je prostá většina hlasování v referendu dostatečným kritériem pro schválení secese.

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Aibar, Eduardo – Bijker, Wiebe E. (1997). Constructing a City: The Cerdà Plan for the Extension of Barcelona. *Science, Technology, & Human Values* 22 (1), s. 3-30.

Beran, Harry (1998). More Theory of Secession: A Response to Birch. *Political Studies* 36 (2), s. 316-323.

Borgen, Christopher J. (2010). From Kosovo to Catalonia: Separatism and Integration in Europe. *Goettingen Journal of International Law* 2 (3), str 997-1033.

Buchanan, Allen (1991). Toward a Theory of Secession. *Ethics* 101 (2), s. 322-342.

Buchanan, Allen (1997). Theories of Secession. *Philosophy & Public Affairs* 26 (1), s. 31-61.

Buchanan, Allen. Theories of Secession. (<http://philosophyfaculty.ucsd.edu/faculty/rarneson/BuchananTheoriesofSecession.pdf>, 20. 2. 2015), s. 1-12.

Burrows, Noreen (1999). Unfinished Business: The Scotland Act 1998. *The Modern Law Review* 62 (2), 241-260.

Curtice, John (2006). A Stronger or Weaker? Public Reactions to Asymmetric Devolution in the United Kingdom. *Publius* 36 (1), s. 95-113.

Häkli, Jouni (2001). The Politics of Belonging: Complexities of Identity in the Catalan Borderlands. *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography* 83 (3), s. 111-119.

Hechter, Michael (1992). The Dynamics of Secession. *Acta Sociologia* 35 (4), s. 267-283.

Levy, Jacob (2004). National Minorities Without Nationalism. In: Alain Dieckhoff, *The Politics of Belonging* (Lanham: Lexington Books), s. 1 55-175.

Margalit, Avishai a Raz, Joseph (1990). National Self-Determination. *The Journal of Philosophy* 87(9), 439-461.

Miller, David (2003). Secession and the Principle of Nationality. In: Margaret Moore, *National Self-Determination and Secession* (New York: Oxford University Press), s. 62-79.

Moore, Margaret (2003a). Introduction: The Self-Determination Principle and the Ethics of Secession. In: Margaret Moore, *National Self-Determination and Secession* (New York: Oxford University Press), s. 1-14.

Moore, Margaret (2003b). The Territorial Dimension of Self-Determination. In: Margaret Moore, *National Self-Determination and Secession* (New York: Oxford University Press), s. 134-158.

Nielsen, Kai (2003). Liberal Nationalism and Secession. In: Margaret Moore, *National Self-Determination and Secession* (New York: Oxford University Press), s. 103-134.

Oxford Dictionary a. Self-Determination. *Oxford Dictionary*.

(<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/self-determination>, 30. 3. 2015).

Oxford Dictionary b. Secession. *Oxford Dictionary*.

(<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/secession>, 30. 3. 2015).

Patten, Alan (2002). Democratic Secession from a Multinational State. *Ethics* 112 (3), s. 558-586.

Philpott, Daniel (1995). In Defense of Self-Determination. *Ethics* 105 (2), s. 352-385.

Rosůlek, Přemysl (2014). Politický secesionismus & etické teorie: Allen Buchanan a jeho kritici (Brno: Barrister & Principal).

Seymour, Michel (2007). Secession as a remedial Right.

(<http://www.tamilnet.com/img/publish/2011/10/SecessionasaRemedialRight.pdf>, 27. 2. 2015), s. 1-25.

Shabad, Goldie – Gunther, Richard (1982). Language, Nationalism and Political Conflict in Spain. *Comparative Politics* 14 (4), s. 443-477.

Villaroya, Anna (2012). Cultural policies and national identity in Catalonia. *International Journal of Cultural Policy* 18 (1), s. 31-45.

Wellman, Christopher H. (1995). A Defense of Secession and Political Self-Determination. *Philosophy and Public Affairs* 24 (2), s. 142-171.

Williamson, Kevin (2009). Language and culture in a rediscovered Scotland. In: Mark Perryman, *Breaking up Britain* (Londýn: Lawrence & Wishart).

Wood, John R. (1981). Secession: A Comparative Analytical Framework. *Canadian Journal of Political Science* 14 (1), s. 107-134.

6 RESUMÉ

This bachelor thesis deals with problems of theories of secession and their application on the case of Catalonia and Scotland. This thesis consists of two parts. In the theoretic part, this paper examines various theories of secession. At the very beginning of this part, the thesis deals with definitions of secession and self-determination.

This paper presents major theories of secession, which include Remedial Right Only theories, Primary Right theories, which divides into Self-Determination theory and Associative Group theory. Each of these theories are represented by their most known authors. These include Allen Buchanan, David Miller, Harry Beran and others. In this part of the thesis, we also present criterions necessary for determination of the right to secede.

In the practical part, this thesis applies the chosen criterions from each theory on the case of Catalonia and Spain, and Scotland and the United Kingdom. The goal for the practical part is to find out, if Scotland or Catalonia have the right to secede. This paper examines why and why not they have the right to secede and by which theory is their secession from their mother state possible. At the end of each case study, this paper presents a chart, where can be clearly seen whether Scotland or Catalonia meet criterions of secession.

7 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Rozdělení Španělska

Příloha č. 2: Rozdělení Velké Británie

Příloha č. 1: Rozdělení Španělska

Zdroj: <http://www.red2000.com/spain/region/>, (7. 4. 2015).

Příloha č. 2: Rozdělení Velké Británie

Zdroj: <http://ukdegree.livejournal.com/732.html>, (7. 4. 2015).